

ністрування – це особливий вид управління, який задає ритм та від якого залежить ефективність впровадження і функціонування усіх процесів на підприємстві, з іншого – це той управлінський апарат, який через посередництво допоміжних ланок управління повинен адекватно оцінити ситуацію та прийняти необхідні міри для врегулювання ситуації, що виникла.

Запропоноване дослідження основних векторів адміністрування від його витоків і до сьогодні дасть змогу надалі розробити чітку схему системи адміністрування, виділити елементи управління, а також його особливості та відмінності як за кордоном, так і на вітчизняному ринку, та запропонувати універсальну модель адміністрування.

Література

1. Осадчий А.Е. Управление производственными знаниями: сравнение философий менеджмента Ф. Тейлора и П. Друкера // *Научный вестник Международного гуманитарного университета*: зб. наук. праць. – Сер.: Юриспруденція. – 2010. – № 2. – С. 123-128.
2. Кузнецова Н.В. История менеджмента / Дальневосточный университет, ТИДОТ ДВГУ. Тихоокеанский ин-т дистанционного образования и технологий, 2004. – 234 с.
3. Рязанцев А.Б. Современная стратегическая модель на основе TQM / А.Б. Рязанцев // *Менеджмент качества*. – Сер.: Современная экономика: проблемы и решения. – 2010. – № 2 (2). – С. 235-239.
4. Логістична концепція "just-in-time". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.fsoler.com/pdbrka-kontrolnix-robot-po-logstik/271-logstichna-konceptczya-qjust-in-timeq.html>.
5. The 7-S-Model. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.themanager.org/pdf/7smodel.pdf>.
6. Современные концепции управления производством: Lean production (Бережливое производство) // *Rational Enterprise Management*. – 2007. – № 4. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.remmag.ru/admin/upload_data/remmag/07-4/RoundTable.pdf.
7. Колесников С. 3 історії автоматизації методологій управління підприємства. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.management.com.ua/ims /ims001.html>.
8. Концепция ERP. [Электронный ресурс]. – Доступный з http://www.ab-solut.net/ru/erp/concept_erp.

Смирнова И.С., Подольчак Н.Ю. Основные векторы администрирования на этапах его становления и развития

Развитие общественно-экономических отношений обусловило необходимость поиска новых методов управления с целью выполнения поставленных целей и задач в любой сфере деятельности. Особой необходимостью и важности этот вопрос приобрел в рыночной экономике. Тогда и появилась такая категория управления, как "администрирование". Исследованы особенности внедрения и развития администрирования на основе известных школ и концепций.

Ключевые слова: школы, концепции, особенности, недостатки, функции администрирования.

Smirnova I.S, Podolchak N.Yu. The main vectors of administration on the stages of its formation and development

The development of social and economic relations led to the need to find new methods of management to implement the goals and objectives in any field. Special need and importance of this issue has gained in market economies. Then appeared the category management as "management." The author investigated the characteristics of the implementation and administration of the known schools and concepts.

Keywords: schools, concepts, features, weaknesses, administrative functions.

УДК 330.3

Ст. викл. Л.Й. Созанський, канд. екон. наук – Львівська філія Європейського університету

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Висвітлено деякі методичні підходи до аналізу ефективності використання капіталу підприємства та здійснено їх доповнення власною структурно-логічною послідовністю. Обґрунтовано застосування методик, що сприяють багатосторонньому аналізу капіталу підприємства.

Ключові слова: аналіз капіталу, рентабельність капіталу, фінансова стійкість, факторний аналіз, алгоритм, фінансова й економічна ефективність.

Вступ. Складовою основних теоретичних засад реформування економіки є доповнення, удосконалення існуючих підходів аналізу ефективності діяльності, використання капіталу підприємства комплексними, багатосторонніми методичними елементами. Однобічне висвітлення зазначеного питання стало однією із причин необ'єктивного оцінювання результатів діяльності підприємств та підґрунтям фінансової і економічної кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні аспекти аналізу ефективності використання капіталу підприємства висвітлено у працях таких науковців, як: М.Д. Білик, В.Т. Доля, Є.В. Мних, М.Я. Коробов, Т.С. Новашина, Г.В. Савицька, Г.В. Шадріна, Г.О. Швиданенко, А.Д. Шеремет та ін. Однак, методичним підходам, що сприяють дослідженню ефективності використання капіталу як з позиції власників підприємства, так і з погляду держави, споживачів продукції, послуг підприємства, у наукових працях приділено недостатньо уваги.

Постановка завдання. Метою цього дослідження є пошук удосконалень та доповнень існуючих підходів аналізу ефективності використання капіталу підприємства методичними інструментами, що підвищували б рівень об'єктивності вивчення зазначеного питання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз ефективності використання капіталу підприємства повинен відображати інформацію про рух, динаміку, структуру та чинники, що впливають на його використання, а також виявлення впливу наведених вище елементів на результати діяльності підприємства. Врахування зазначених аспектів вимагає застосування методології, побудованої на засадах системності і комплексності. Найбільш комплексною у застосуванні є методика професора А.Д. Шеремета, яка передбачає шість етапів здійснення комплексного аналізу:

1. Подання досліджуваного об'єкта як системи з визначенням цілей та умов її функціонування;
2. Розроблення системи аналітичних і синтетичних показників;
3. Схематичне зображення системи;
4. Проведення класифікації факторів і показників, визначення взаємозв'язків між ними;
5. Формування моделі на основі попередніх етапів;
6. Проведення дослідження з використанням розробленої моделі [1, с. 86].

Базову логарифмічну схему комплексного аналізу капіталу підприємства запропонувала М.Д. Білик:

- 1) постановка цільової функції;
- 2) формування та реалізація первинної вхідної фінансової інформації;
- 3) формування та реалізація алгоритму оброблення фінансової інформації;
- 4) інтерпретація результатів та формування показників;
- 5) формування сценаріїв підтримки та розвитку економічного потенціалу підприємства [2, с. 557].

Структурно-логічний алгоритм аналізу капіталу запропонував науковець Є.В. Мних. Зміст методики контрольно-аналітичної методики дослідження науковець вбачає у таких елементах:

- 1) формування цілей і задач;
- 2) об'єкти дослідження;
- 3) система показників аналізу (контролю);
- 4) рекомендація щодо послідовності і періодичності досліджень;
- 5) опис методів і способів аналізу (контролю);
- 6) інформаційне забезпечення аналізу (контролю);
- 7) вказівки щодо організації аналізу (контролю);
- 8) технічні засоби, які використовуються для оброблення економічної інформації;
- 9) характеристика документального оформлення результатів аналізу (контролю);
- 10) споживачі результатів аналізу (контролю) [3, с. 57].

Розглянутий алгоритм аналітичного дослідження може слугувати організаційною структурою розроблення методики аналізу ефективності використання капіталу підприємств. Більш практично цінною і системною та взаємопов'язаною є методологія ефективності використання капіталу, запропонована закордонним науковцем Г.В. Шадріною:

- 1) розрахунок динаміки якісних показників використання ресурсів;
- 2) визначення співвідношень приросту ресурсів в розрахунку на 1 % приросту обсягу виробництва;
- 3) визначення величину впливу інтенсивності на приріст обсягу виробленої продукції;
- 4) розрахунок відносної економії ресурсів;
- 5) здійснення комплексної оцінки всебічної інтенсивності виробництва [4, с. 91].

Питання важливості інформації і різноманітність підходів щодо аналізу і оцінки ефективності використання капіталу висвітлює Г.В. Савицька, стверджуючи, що "загальна оцінка ефективності використання сукупних ресурсів здійснюється на підставі показника рентабельності сукупного капіталу", але залежно від типу "зацікавлених сторін" (держави, власники і кредитори), можливі різні варіанти його розрахунку [5, с. 532-533]. Зазначене стає поштовхом до окреслення нового питання доцільності, правильності і раціональності аналізу й оцінки ефективності використання капіталу з позиції окремої сторони. Результативність діяльності суб'єкта господарювання повинна пропорційно розподілятися на вигоди для держави, власників, кредиторів, споживачів продукції, адже такі взаємопов'язані складові, суб'єкти макроекономічного грошового обороту. Перевага користі від господарювання в один бік, можлива лише на певний термін, оскільки запорукою сталого й ефективного функціонування

є кругообіг капіталу за всіма задіяними ланками із розподілом і віддачею затрачених і очікуваних вигід. Таким чином, аналіз і оцінку ефективності використання капіталу доцільно розглядати за методикою, яка враховувала б "економічну та фінансову ефективність використання капіталу". Врахування згаданих вимог висвітлено у методиці закордонного науковця Т.С. Новашина, основні етапи його методики розміщені у такій послідовності:

- 1) аналіз доходів і витрат підприємства;
- 2) аналіз показників прибутку;
- 3) аналіз і оцінка операційного важеля;
- 4) аналіз дивідендного доходу;
- 5) аналіз ділової активності;
- 6) аналіз показників рентабельності;
- 7) аналіз і оцінка фінансового важеля [6, с.77-144].

Проведений аналіз наукових джерел свідчить про існування лише окремих частин, елементів комплексної методики даного аналізу, що не забезпечує досягнення поставлених цілей аналізу ефективності використання капіталу. Оскільки ефективність використання капіталу часто ототожнюється з прибутковістю та рентабельністю підприємства, то серед наведених методик зазначаються як ті, що найменуються як аналіз прибутку та рентабельності, так і ті, що названі методикою аналізу ефективності використання капіталу.

Розглянуті підходи потрібно доповнити такими елементами, як: структурний аналіз капіталу, аналіз розміщення капіталу та аналіз факторів, що спричинили те чи інше розміщення і використання капіталу, факторна модель. Крім цього, використовуючи підходи системності і комплексності, об'єднати, взаємопов'язати і розмістити у логічній послідовності наведені вище частини. Комплексний підхід до проведення аналізу ефективності використання капіталу висвітлює Г.О. Швиданенко, базовими напрямками якого є:

- "фінансово-економічні показники ефективності управління;
- ефективність у забезпеченні зовнішньої і внутрішньої політики на фінансовому ринку;
- ефективність управління як саморегульованої системи;
- адаптаційна здатність до динамічного розвитку зовнішнього середовища;
- ефективність інформаційного забезпечення; інформаційне забезпечення менеджменту й управлінського впливу на фірму" [7, с. 399].

Перед аналізом ефективності використання капіталу висуваються завдання, які дають змогу конкретизувати мету аналізу з урахуванням організаційних, інформаційних, технічних і методичних можливостей його проведення, зокрема: вивчення прибутковості та рентабельності підприємства; визначення величини впливу на результати діяльності підприємства таких чинників, як зміна фінансової стійкості, структура і ефективність використання основного і оборотного капіталу, оборотність сукупного капіталу.

На основі окремих частин та елементів наведених вище методик В.Т. Доля, Г.В. Савицької, А.Д. Шеремета, аналіз ефективності використання капіталу запропоновано здійснювати за такими напрямками (рис. 1) Зображений на рис. 1. алгоритм аналізу ефективності використання капіталу підприємства сприятиме отриманню необхідної аналітичної інформації та визна-

ченню взаємозв'язків між факторними і результативними показниками, що є основою для побудови економіко-математичних моделей управління, прогнозування та підвищення ефективності використання капіталу підприємства.

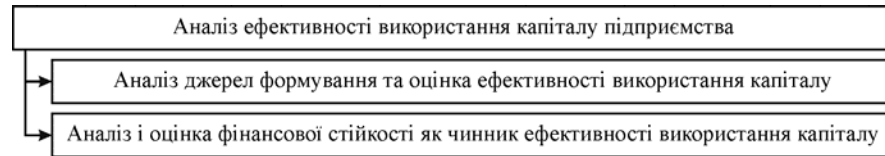

Рис. 1. Узагальнена схема аналізу ефективності використання капіталу підприємства

На рис. 2 зображено структурно-логічну послідовність аналізу ефективності використання капіталу.

Рис. 2. Структурно-логічна схема аналізу формування та оцінки ефективності використання капіталу

На першому етапі запропонованої на рис. 2 схеми потрібно визначити основні джерела формування капіталу, результативні показники ефективності використання капіталу, здійснити їх розрахунок, провести аналіз динаміки та основних тенденцій зміни значень. Важливим елементом аналізу на цьому етапі є визначення типових тенденцій, середньорічних значень показників, особливостей та відмінностей, характерних для об'єктів дослідження. Відображенням ефективності використання капіталу є не лише показники прибутковості, рентабельності оборотності, але і показники фінансової стійкості підприємства.

Зміна показників фінансової стійкості підприємства є найбільш повним результатом ефективності формування і використання капіталу. Дослідження лише показників рентабельності капіталу без врахування зміни значень показників фінансової стійкості підприємства є односторонньою характеристикою процесу ефективності використання капіталу.

У ході проведення другого етапу аналізу запропоновано визначення базисних показників фінансової стійкості, здійснення їх розрахунку, проведення аналізу їх динаміки та основних тенденцій. Необхідною складовою на

цьому етапі дослідження є вивчення типових тенденцій показників фінансової стійкості залежно від об'єктів аналізу, а також розрахунок їх середньорічних значень. Результати, отримані від використання схематично наведеної методики, слугуватимуть основою підвищення ефективності використання капіталу підприємства.

Висновки. Ефективність використання капіталу підприємства є багатозв'язковим процесом і полягає в економічній вигоді, яку отримує як суспільство, так і власники та працівники підприємства. Для об'єктивнішої оцінки зазначеного процесу, поряд із показниками рентабельності, доцільно розраховувати показники фінансової стійкості та визначати тенденції показників зазначених груп. Наближено однакові тенденції значень показників рентабельності і фінансової стійкості є ознаками ефективного використання капіталу підприємства.

Література

1. Баканов М.И. Теория экономического анализа / М.И. Баканов, М.В. Мельник, А.Д. Шеремет : учебник. – Изд. 5-ое, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2006. – 536 с.
2. Билик М.Д. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / М.Д. Билик, О.В. Павловська. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 592 с.
3. Мних С.В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства : монографія / С.В. Мних, А.Д. Бутко, О.Ю. Большакова та ін. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2005. – 230 с.
4. Шадріна Г.В. Теория экономического анализа : учебник / Г.В. Шадріна, Е.Г. Озорніна. – М. : Изд-во ММИЭИФП, 2003. – 105 с.
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г.В. Савицька. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во "Знання", 2005. – 662 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
6. Новашіна Т.С. Финансовый анализ : учебн. пособ. / Т.С. Новашіна. – М. : Изд-во МФПА, 2005. – 192 с.
7. Швиданенко Г.О. Управління капіталом підприємства / Г.О. Швиданенко, Н.В. Шевчук : навч. посібн. – К. : Вид-во КНЕУ, 2007. – 440 с.
8. Доля В.Т. Экономический анализ: теория и практика методики : учебн. пособ. / В.Т. Доля. – К. : Вид-во "Кондор", 2003. – 208 с.

Созанский Л.И. Методологические аспекты анализа эффективности использования капитала предприятия

Отражены некоторые существующие методические подходы анализа эффективности использования капитала предприятия и осуществлено их дополнение собственной структурно-логической последовательностью. Обосновано применение методик, которые способствуют многостороннему анализу капитала предприятия.

Ключевые слова: анализ капитала, рентабельность капитала, финансовая стойкость, факторный анализ, алгоритм, финансовая и экономическая эффективность.

Sozanskiy L.Yo. Methodological aspects of analysis of efficiency of the use of capital of enterprise

In the article some existent methodical approaches of analysis of efficiency of the use of capital of enterprise are reflected and their addition is carried out own structurally logical by a sequence. Grounded application of methods which are instrumental in multilateral consideration of the noted question.

Keywords: analysis of capital, profitability of capital, financial firmness, factor analysis, algorithm, financial and economic efficiency.